

Asia

Yrityskaupan hyväksyminen: Bonnier Books Kauppa Suomi Oy / Akateemisen Kirjakaupan liiketoiminnot

Asian vireilletulo

Kilpailu- ja kuluttajavirastolle on 8.9.2015 ilmoitettu järjestely, jossa Bonnier Books Kauppa Suomi Oy hankkii Akateemisen Kirjakaupan liiketoiminnot.

Osapuolet ja niiden harjoittama liiketoiminta

Bonnier Books Kauppa Suomi Oy on Bonnier Books AB:n kokonaan omistama tytäryhtiö ja kuuluu Bonnierin mediakonserniin. Se on perustettu tämän vuoden heinäkuussa. Bonnier Kirjat on yksi Euroopan suurimpia kauno-, tieto- ja lastenkirjojen kustantajia. Sillä on toimintoja yhteensä 16 eri maassa, kuten Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Englannissa, Saksassa, Puolassa ja Ranskassa. Suomessa Bonnier Kirjat omistaa Bonnier Kirjat Suomi Oy:n, Werner Söderström Osakeyhtiön, Kustannusosakeyhtiö Tammen, Readme.fi:n, Adlibris-verkkokirjakaupan, johon kuuluu myös verkkomusiikki- ja videokauppa Discshop, Pocket Shop -taskukirjakaupan sekä Porvoon Kirjakeskus Oy:n, joka on kirjalogistiikkapalveluita tarjoava yritys.

Akateemisen Kirjakaupan liiketoiminnot käsittävät Stockmann Oyj Abp:n kirjakauppaketjun. Yrityskaupan kohteena oleva liiketoiminta koostuu kauden kirjakaupan myymälätoiminnoista Helsingin keskustan Kirjatalossa, Helsingin Itiksessä, Espoon Tapiolassa, Vantaan Jumbossa, Turussa ja Tampereella. Siirtyvään liiketoimintaan sisältyvät myös akateeminen.com-verkkokaupan toiminnot sellaisena kuin ne ovat yrityskaupan toteutuspäivänä sekä paperitavaroiden ja lehtien myynti Helsingin keskustan Kirjatalossa, Tapiolassa ja Turussa.

Yrityskaupan kohteen tuotevalikoimaan kuuluu 10 miljoonaa kirjaa noin 10 000 eri kustantajalta painettuina kirjoina, CD-kirjoina, sähköisinä kirjoina ja äänikirjoina. Kohteen kirjavalikoima sisältää kauno-, tieto-, tasku- ja lastenkirjoja. Lisäksi valikoima sisältää lukio- ja muita oppikirjoja sekä sana- ja kielioppikirjoja. Kohde myy kirjoja 30 eri kielellä ja se on tunnettu Suomessa erityisesti ruotsinkielisen kirjallisuuden valikoimastaan. Kirjavalikoiman lisäksi kohde myy myös 2 500 eri lehden irtolomakkeita ja paperi- ja toimistotarvikkeita.

Kilpailuoikeudellinen arviointi

Yrityskauppasäännösten soveltuminen järjestelyyn

Bonnierin yritysryhmän yhteenlaskettu maailmanlaajuinen liikevaihto vuonna 2014 oli noin 2,6 miljardia euroa, josta noin 365 miljoonaa euroa kertyi Suomesta. Akateemisen Kirjakaupan liiketoimintojen liikevaihto vuonna 2014 oli noin 40,6 miljoonaa euroa, ja se kertyi kokonaisuudessaan Suomesta. Koska kilpailulaissa määritellyt liikevaihtorajat ylittyvät, järjestely kuuluu yrityskauppa- ja osuuskuntalain säännösten soveltamisalaan.

Relevantit markkinat, markkinoiden koko ja osapuolten kilpailuasema

Ilmoittajan mukaan yrityskaupan kannalta relevantit tuotemarkkinat ovat kirjojen kustannusmarkkinat ja kirjojen vähittäismyyntimarkkinat Suomessa. Bonnierilla on toimintoja näillä kummallakin markkinalla siinä missä yrityskaupan kohde toimii ainoastaan kirjojen vähittäismyynnin markkinalla.

Kustannusoikeuksien hankintamarkkina. Ilmoittajan mukaan Bonnier-konserniin kuuluvat kustannusyhtiöt Tammi, WSOY ja Readme toimivat kustannusoikeuksien hankintamarkkinalla Suomessa. Voidakseen valmistaa ja myydä painoksia kirjallisista teoksista, kustantajat hankkivat kustannusoikeuksia kirjallisiin teoksiin joko kirjallisen teoksen tekijältä, kirja-agenteilta tai muilta kustantajilta rojalteja tai etukäteismaksua vastaan. Koska yrityskaupan kohde ei ilmoittajan mukaan ole Bonnierin asiakas, toimittaja eikä kilpailija kustannusoikeuksien hankintamarkkinalla, ei suunnitellulla yrityskaupalla ole vaikutusta nykyisiin markkinaolosuhteisiin.

Kirjojen myynti jälleenmyyjille. Ilmoittajan mukaan kustantajat myyvät kirjoja jälleenmyyjille tai joissain tapauksissa tukkumyyjille. Ilmoittajan mukaan tähän markkinaan kuuluu kustantajien kaikki kirjamyynti jälleenmyyjän tyypistä riippumatta. Kirjojen jälleenmyyjä Suomessa ovat muun muassa kirja-kaupat, kirjakerhot, päivittäistavarakaupat ja tavaratalot. Bonnier-konserniin kuuluvat kustannusyhtiöt Tammi, WSOY ja Readme toimivat kirjojen myyntiä jälleenmyyjille koskevalla markkinalla Suomessa. Yrityskaupan kohde ei toimi tällä tuotannotasolla, mutta se on Tammen ja WSOY:n asiakas. Yrityskaupan osapuolten liiketoiminnoissa on siten vertikaalinen yhteys. Ilmoittajan mukaan suunniteltu yrityskauppa ei kuitenkaan johda tehokkaan kilpailun olennaiseen estymiseen, koska kustannusmarkkinoilla toimii useita vartenotettavia kilpailijoita ja yrityskaupan kohteen ostojen osuudet ovat Bonnierin kokonaisyhteisöstä vähäiset. Ilmoittajan mukaan kokonaismarkkinoiden arvo Suomessa vuonna 2014 oli noin 180,3 miljoonaa euroa, josta Bonnierin markkinaosuus oli [15 – 25]¹ %. Kirjakategorioittain vastaavat luvut ovat: yleisessä kirjallisuudessa (painetut ja elektroniset julkaisut) kokonaismarkkinan arvo oli 100,8 miljoonaa euroa ja Bonnierin markkinaosuus oli [25 – 35] %, kaunokirjallisuudessa (painetut kirjat) kokonaismarkkinan

¹ Hakasulkeisiin merkityissä kohdissa tarkka tieto on poistettu liikesalaisuutena.

arvo oli 27,7 miljoonaa euroa ja Bonnierin markkinaosuus oli [35 – 45] %, tietokirjallisuudessa (painetut kirjat) kokonaismarkkinan arvo oli 42,4 miljoonaa euroa ja Bonnierin markkinaosuus oli [20 – 30] %, lasten ja nuorten kirjallisuudessa (painetut kirjat) kokonaismarkkinan arvo oli 21,2 miljoonaa euroa ja Bonnierin markkinaosuus oli [35 – 45] % ja sarjakuvissa (painetut kirjat) kokonaismarkkinan arvo oli 7,4 miljoonaa euroa ja Bonnierin markkinaosuus oli [10 – 20] %.

Kirjojen myynti kuluttajille. Ilmoittajan mukaan relevantti tuotemerkkinä käsittää kaiken kirjamyynnin kuluttajille, jolloin markkinaa ei ole tarpeellista jaotella esimerkiksi fyysisten myymälöiden ja etämyynnin (kuten kirjakerhot) välillä. Lisäksi ilmoittaja katsoo, että markkina käsittää kaikki kirjakategoriat ja -formaatit, jolloin markkinaa ei ole tarpeellista jaotella kovakantisiin kirjoihin, taskukirjoihin ja elektronisiin kirjoihin. Ilmoittajan mukaan relevantti maantieteellinen markkina on valtakunnallinen, koska yrityskauppa koskee pääasiassa suomenkielisiä kirjoja. Molemmat yrityskaupan osapuolet toimivat kirjojen myyntiä kuluttajille koskevalla markkinalla. Bonnierin kirjamyynti on keskittynyt verkkomyyntiin Adlibriksen kautta sekä kirjakerhomyyntiin. Lisäksi Bonnier omistaa Pocket Shopin, jolla on neljä fyysistä taskukirjoihin erikoistunutta myymälää pääkaupunkiseudulla. Yrityskaupan kohteella on Suomessa seitsemän fyysistä kirjakauppaa ja verkkokauppa akateeminen.com. Ilmoittajan mukaan kokonaismarkkinoiden arvo Suomessa vuonna 2014 oli noin 535,7 miljoonaa euroa, josta osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus oli [5 – 15] %. Suomen markkinoiden suurin kirjakauppaketju on Suomalainen Kirjakauppa, jonka Kustannusosakeyhtiö Otava osti vuonna 2011.

Kirjalogistiikkamarkkinoilla Bonnier-konserniin kuuluu Porvoon Kirjakeskus Oy. Yrityskaupan kohde ei ole Porvoon Kirjakeskus Oy:n tämänhetkinen asiakas, kilpailija eikä toimittaja. Potentiaalisesta vertikaalisesta yhteydestä huolimatta suunniteltu yrityskauppa ei tule ilmoittajan mukaan merkittävästi muuttamaan markkinaolosuhteita, koska asiakkailla on jatkossakin mahdollisuus käyttää vaihtoehtoisia palveluntarjoajia, kuten Kirjavälitys Oy:tä, joka on alan suurin yritys.

Ilmoittajan mukaan molemmat yrityskaupan osapuolet ovat vähäisiä toimijoita *toimisto- ja paperitarvikkeiden markkinoilla*. Lisäksi Bonnier kustantaa *aikakauslehtiä*, joita yrityskaupan kohde myy kirjakaupoissaan. Yrityskaupan kohteen asema aikakauslehtien myynnin markkinoilla on ilmoittajan mukaan kuitenkin vähäinen.

Johtopäätös

KKV:n selvityksissä ei ole ilmennyt viitteitä siitä, että yrityskauppa aiheuttaisi kilpailulaissa tarkoitettulla tavalla merkittäviä haitallisia kilpailuvaikutuksia. Yrityskaupan osapuolet tulevat jatkossakin kohtaamaan kilpailua useilta eri tahoilta kaikilla tuotannotasoilla.

Yrityskaupan osapuolilla on horisontaalisesti päällekkäistä liiketoimintaa kirjojen myyntiä kuluttajille koskevalla markkinalla. KKV:n arvion mukaan yrityskauppa ei kuitenkaan johda tehokkaan kilpailun olennaiseen estymiseen, koska kirjojen vähittäismyynnin markkinoille jää yrityskaupan jälkeenkkin lukuisia vaihtoehtoisia toimijoita. Merkittävin näistä toimijoista on Suomen suurin kirjakauppaketju Suomalainen Kirjakauppa, joka on vertikaalisesti integroitunut Kustannusosakeyhtiö Otavaan.

Yrityskaupan osapuolten liiketoiminnoissa on vertikaalinen yhteys, koska Akateeminen Kirjakauppa on Bonnier-konserniin kuuluvien Tammen ja WSOY:n asiakas. KKV:n arvion mukaan yrityskaupalla ei ole kuitenkaan sellaisia kilpailun kannalta haitallisia vertikaalisia vaikutuksia, joihin puuttumista kilpailulain yrityskauppalvontasäännökset edellyttäisivät. KKV pitää epätodennäköisenä, että yrityskaupan seurauksena keskittymälle syntyisi kyky tai kannustin kilpailijoiden poissuljentaan kirjojen kustantamisen tai kirjojen vähittäismyynnin markkinoilla. Ylämarkkinalla (kirjojen kustannusmarkkinat) Bonnierille luo kilpailupainetta erityisesti Kustannusosakeyhtiö Otava. Alamarkkinalla (kirjojen vähittäismyyntimarkkinat) keskittymällä ei ole KKV:n arvion mukaan kannustinta rajoittaa toimituksia kilpaileville kirjojen jälleenmyyjille, koska Akateemisen Kirjakaupan ostojen osuus Bonnierin kokonaiskirjamyynnistä on vähäinen. Kustantajan intressissä on saada kirjat mahdollisimman laajan jakelun piiriin. Akateemisen Kirjakaupan ostojen vähäisen osuuden vuoksi Bonnier on riippuvainen keskittymän ulkopuolisista vähittäismyymälöistä ja -kanavista, kuten Suomalaisesta Kirjakaupasta ja pienemmistä jakelijoista. KKV:n arvion mukaan keskittymällä ei myöskään ole kannustinta merkittävästi rajoittaa kilpailevien kustantajien pääsyä Akateemisen Kirjakaupan valikoimiin, sillä elinvoimainen kirjakaupaliiketoiminta edellyttää laajan valikoiman tarjoamista asiakkaille. Keskityminen Bonnierin kustantamiin kirjoihin vähentäisi Akateemisen Kirjakaupan myyntiä ja katteita. Muilla kustantajilla säilyisi myös merkittävä keskitymästä riippumaton asiakaskunta siinäkin hypoteettisessa tilanteessa, jossa Akateeminen Kirjakauppa keskittäisi yrityskaupan toteuttamisen jälkeen kaikki ostonsa Bonnierille.

Edellä kerrotun perusteella KKV:n arvion mukaan yrityskauppa ei kilpailulain 25 §:n mukaisella tavalla olennaisesti estä tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla. Asian näin päättyessä relevanttien markkinoiden määrittäminen voidaan jättää avoimeksi.

Ratkaisu

Kilpailu- ja kuluttajavirasto hyväksyy yrityskaupan, jossa Bonnier Books Kauppa Suomi Oy hankkii Akateemisen Kirjakaupan liiketoiminnot.

Sovelletut säännökset

Kilpailulaki (948/2011) 21, 22, 24, 25 ja 26 §.

Muutoksenhaku

Kilpailu- ja kuluttajaviraston tässä asiassa antamaan päätökseen saa haakea muutosta markkinaoikeudelta kilpailulain 44 §:n mukaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Lisätietoja päätöksestä antaa erikoistutkija Hanna Kaiponen, puhelin 029 505 3620, sähköposti etunimi.sukunimi@kkv.fi.

Ylijohtaja

Timo Mattila

Erikoistutkija

Hanna Kaiponen